

تهیه و طراحی : محمد یولچی خانی

اگر این محتوا مفید بود یا اگر word این محتوا را خواستید با شماره:
« ۰۹۱۰۰۴۸۲۵۲۲ » تماس وبا واریز مبلغ دلخواه ما را یاری کنید.

درسنامه

حیات عقلی

وقتی که مردم یک جامعه به عقل و تفکر و اندیشه توجه کنند به طوری که عقلانیت جزء فرهنگ عمومی جامعه در آید «حیات عقلی» شکل می گیرد.

حیات علمی

توجه به عقل و فکر، حرکت به سوی دانش و رشد شاخه های مختلف علم رابه دنبال دارد و «حیات علمی» آغاز می شود.

اولین فیلسوف مشهور مسلمان

ابویوسف یعقوب بن اسحاق حدود ۲۷۰ کتاب و رساله

زمینه های رشد فلسفه در (جهان اسلام)

زمینه اول: وجود «حیات» در یک جامعه و حضور عقلانیت و احترام به عقل

زمینه دوم: بحث و گفت وگو در مباحث اعتقادی بود که از همان زمان رسول خدا آغاز شد و به سرعت در میان مسلمانان گسترش یافت.

زمینه سوم: نهضت ترجمه متون بود که از قرن دوم هجری آغاز شد و کمک شایانی در شکل گیری «حیات فلسفی» در جهان اسلام نمود.

برخی از عوامل زمینه ساز رشد و شکوفایی علم در جامعه اسلامی

- ۱- ارزش قائل شدن برای اصل تفکر و خرد ورزی
- ۲- تکریم علم به عنوان ثمره تفکر و خرد ورزی؛
- ۳- تکریم و احترام پیوسته عالمان و دانشمندان؛
- ۴- طرح مباحث علمی و عقلی و فلسفی و به کار گرفتن شیوه های مختلف استدلال؛
- ۵- مذمت پیوسته نادانی و جهل، به طوری که در جامعه یک ویژگی منفی تلقی شود؛
- ۶- دعوت به یادگیری علوم دیگر ملت ها و تمدن ها و استفاده از آنها.

حکمت مشاء

فلسفه اسلامی در آغاز سرشتی کاملاً استدلالی داشت و متکی بر آرای ارسطو بود. از آنجا که ارسطو در مباحث فلسفی بیش از هر چیز به قیاس برهانی تکیه می کرد، تلاش های محکم و استوار فارابی و نبوغ استدلالی ابن سینا، این صورت استدلالی را باظریف ترین موشکافی ها آراست و یک نظام فلسفی مستحکم و قوی را پدیدآورد. این شیوه تفکر فلسفی به خاطر مؤسس اول آن، ارسطو، به «حکمت مشاء» معروف شد.

حکمت از نظر یک فیلسوف مشایی

فنی استدلالی و فکری که انسان عالم، وجود را آن چنان که هست، به وسیله این فن به دست می آورد و نفس خویش را به کمال می رساند و به جهانی عقلی مشابه جهان واقعی موجودات تبدیل می شود و مستعد رسیدن به سعادت نهایی، به اندازه طاقت بشری می گردد.

بزرگ ترین حکمای مشاء

فارابی ابن سینا

زندگینامه حکیم ابونصر محمد فارابی

حکیم ابونصر محمد فارابی در ناحیه فاراب خراسان در حدود سال ۲۶۰ هجری متولد شد. از جوانی تحصیل در فقه و حدیث و تفسیر قرآن را آغاز کرد. سپس، به بغداد رفت و از محضرا بوبشیر متی بن یونس که از حکیمان و مترجمان نامدار بود، بهره برد و فلسفه آموخت. او برای تکمیل مطالعاتش به حران رفت و به آموختن ادامه داد. پس از آن، به بغداد بازگشت و از آنجا عازم دمشق شد که سیف الدوله حمدانی در آنجا حاکم بود. او تا آخر عمر نزد حمدانی زندگی کرد و در سال ۳۳۹ در هشتاد سالگی درگذشت.

مقام علمی و فلسفی فارابی

در فلسفه سرآمد روزگار بود.

در فلسفه سیاست نظریه پرداز بود.

در حقوق، نجوم و سیاست نیز شهرت داشت و به درجه استادی رسیده بود.

فارابی با میراث فلسفی یونان، به خصوص آرای افلاطون و ارسطو، به خوبی آشنا بود.

دو کتاب مهم

«الجمع بین رأی الحکیمین»: نقاط مشترک اندیشه های افلاطون و ارسطو

«اغراض ارسطو فی کتاب مابعدالطبیعه»: شرح نظرات ارسطو

لقب مهم فارابی

وی به علت آشنایی عمیق با تعالیم اسلام، توانست آموخته های خود از افلاطون و ارسطو و سایر فیلسوفان گذشته را در یک نظام فلسفی جدید عرضه کند و فلسفه مشائی را در جهان اسلام بنا نهد. از این رو پس از ارسطو لقب «معلم» گرفت و به «معلم ثانی» شهرت یافت.

فلسفه سیاسی فارابی

از نظر او، انسان موجودی مدنی بالطبع است که به حسب فطرت و طبع خود

به جامعه گرایش دارد و می خواهد با هموعان خویش زندگی کند.

براین اساس، بهترین مدینه ها مدینه ای است که مردم آن به اموری مشغول و به فضایی آراسته اند که مجموعه مدینه را به سوی سعادت می برد و چنین جامعه ای از نظر فارابی «مدینه فاضله است.

فارابی مدینه فاضله را به بدنی سالم تشبیه می کند که هر عضو آن متناسب

با ویژگی خود وظیفه ای دارد و آن وظیفه را به نحو احسن انجام می دهد.

از نظر او، ریاست جامعه باید برعهده کسی باشد که روحی بزرگ و سرشتی عالی دارد و به عالی ترین درجات تعقل رسیده و می تواند احکام و قوانین الهی را دریافت کند؛.

الف) سوالات کامل کردنی :

۱- از توجه به فلسفه و ورود آن به جهان اسلام حدود قرن می گذرد. این توجه نتیجه یک بود که به یک در جهان اسلام انجامید. (سیزده - حیات عقلی - حیات فلسفی)

۲- پس از گذشت حدود قرن از ظهور اسلام، حیات فلسفی به مرحله ای از رشد رسید که اولین فیلسوف مشهور مسلمان به نام «.....» ظهور کرد و حدود کتاب و رساله از خود به یادگار گذاشت.

(دو- ابویوسف یعقوب بن اسحاق- ۲۷۰)

۳- مورّخان علم گزارش داده اند که مسلمانان با ظهور اسلام و تشکیل جامعه اسلامی آغاز شده است. (حیات تعقلی)

۴- حیات مسلمانان از همان ابتدای ظهور اسلام آغاز شد و بعد از دو قرن، به حیات انجامید. (عقلی-فلسفی)

۵- نهضت ترجمه متون که از قرن هجری آغاز شد. (دوم)
.....، مترجم معروف و زبردست آن زمان، گاهی معادل وزن کتابی که ترجمه کرده بود، طلا دریافت می کرد. (حنین بن اسحاق)

۶- فلسفه اسلامی در آغاز سرشتی کاملاً داشت و متکی بر آراء بود (استدلالی-ارسطو)

۷- ارسطو در مباحث فلسفی بیش از هر چیز به تکیه می کرد. (قیاس برهانی)

۸- تفکر فلسفی مشاء به خاطر مؤسس اول آن، به حکمت مشاء معروف شد. (ارسطو)

۹- فارابی و ابن سینا بزرگ ترین حکمای محسوب می شوند. (مشاء)

۱۰- لقب معلم اول برای و معلم ثانی برای است. (ارسطو-فارابی)

۱۱- دانشمندی، که موضوعات اعتقادی دین را با استدلال و منطق مورد بحث قرار می دهند را گویند. (متکلم)

۱۲- عالمان و مورّخان فلسفه، را بنیان گذار و مؤسس حکمت مشائی می دانند. (فارابی)

۱۳- فارابی با میراث فلسفی یونان، به خصوص آرای افلاطون و ارسطو، به خوبی آشنا بود و توانست نقاط مشترک اندیشه های آن دو را بیابد و در کتابی با عنوان ارائه کند. (الجمع بین رأی الحکیمین)

۱۴- فارابی در کتابی به نام با دقت و توانایی بسیار، نظرات ارسطو را شرح می کند و نکات پیچیده آن را آشکار می سازد. (اغراض ارسطو فی کتاب مابعدالطبیعه)

۱۵- فارابی انسان را می داند و معتقد است که به حسب فطرت و طبع خود به گرایش دارد (مدنی بالطبع-جامعه)

۱۶- بهترین مدینه ها مدینه ای است که مردم آن به اموری مشغول و به فضایی آراسته اند که مدینه را به سوی سعادت می برد و چنین جامعه ای «.....» است. («مدینه فاضله»)

۱۷- فارابی مدینه جاهله را در مقابل مدینه فاضله، قرار می دهد و معتقد است که مهم ترین تفاوت آن با مدینه فاضله در آن است. (مدینه جاهله - هدف)

۱۸- فارابی مدینه فاضله را به تشبیه می کند که هر عضو آن متناسب با ویژگی خود وظیفه ای بر عهده دارد. (فارابی - بدنی سالم)

ب) سوالات کشف ارتباط:

الف: سوالات	ب: پاسخ ها
۱- میوه و ثمره حیات عقلی است	الف) حنین ابن سحاق=۱۰
۲- معلم اول لقب اوست.	ب) فارابی=۹
۳- اولین فیلسوف مشهور مسلمان	ج) متکلم=۷
۴- ارسطو در مباحث فلسفی بیش از هر چیز به ان تکیه می کرد.	د) ابویوسف یعقوب بن اسحاق=۲
۵- پایه گزار «حیات عقلی» جامعه اسلامی	ک) ارسطو=۱
۶- نقطه مقابل مدینه فاضله	ل) مدینه جاهله=۶
۷- دانشمندان، که موضوعات اعتقادی دین را با استدلال و منطق مورد بحث قرار می دهند را گویند.	م) حیات فلسفی=۱
۸- نهضت ترجمه متون در این قرن شروع شد	ه) پیامبر اسلام=۵
۹- بنیان گذار و مؤسس حکمت مشاء	و) قیاس برهانی=۴
۱۰- مترجم معروف عصر نهضت ترجمه	ی) قرن دوم هجری=۸

ج) گزاره های فلسفی صحیح و غلط:

۱- حیات علمی و فلسفی در جامعه ای جوانه می زند و رشد می کند که «حیات عقلی» وجود داشته باشد.

(ص)

۲- در واقع، حیات علمی و حیات عقلی از میوه ها و ثمرات حیات فلسفی هستند. (غ)

۳- فلسفه اسلامی در آغاز سرشتی کاملاً قرانی داشت و متکی بر آراء مسلمانان بود. (غ)

۴- ارسطو در مباحث فلسفی بیش از هر چیز به قیاس برهانی تکیه می کرد. (ص)

۵- مورخان علم گزارش داده اند که حیات تعقلی مسلمانان با ظهور اسلام و تشکیل جامعه اسلامی مقارن بوده است. (ص)

۶- با ظهور اسلام فرصت تفکر و اندیشه ورزی برای مردم فراهم آمد و بسیاری از مردم وارد مباحثات علمی شدند. (ص)

۷- از همان عصر رسول خدا بحث و گفت و گوی عقلی در مسائل اعتقادی آغاز شد. (ص)

۸- آن دسته از دانشمندان، که موضوعات اعتقادی دین را با استدلال و منطق مورد بحث قرار می دهند، فیلسوف نامیده می شوند. (غ)

۹- متاسفانه نهضت ترجمه منحصر به دانش فلسفه بود و علوم گوناگون از قبیل منطق، فلسفه، نجوم، ریاضیات، طب، ادب و سیاست را هم شامل نمی شد. (غ)

۱۰- فارابی علاوه بر فلسفه که در آن سرآمد روزگار بود، در حقوق، نجوم و سیاست نیز شهرت داشت و به درجه استادی رسیده بود. (ص)

۱۱- فارابی با میراث فلسفی یونان، به خصوص آراء افلاطون و ارسطو، به خوبی آشنا بود و توانست نقاط مشترک اندیشه های آن دو را بیابد. (ص)

۱۲- ابن سینا به علت آشنایی عمیق با تعالیم اسلام، توانست آموخته های خود از افلاطون و ارسطو و سایر فیلسوفان گذشته را در یک نظام فلسفی جدید عرضه کند و فلسفه مشائی را در جهان اسلام بنا نهد. (غ)

۱۳- فارابی هرگز مشاغل سیاسی را نپذیرفت و با اهل سیاست معاشرت نداشت. (ص)

۱۴- فارابی انسان را مدنی بالطبع می داند و معتقد است که به حسب فطرت و طبع خود به جامعه گرایش دارد و می خواهد با هموعان خویش زندگی کند. (ص)

۱۵- بهترین مدینه ها مدینه ای است که مردم آن به اموری مشغول و به فضایی آراسته اند که مدینه را به سوی سعادت می برد و چنین جامعه ای « مدینه فاضله » است. (ص)

۱۷- فارابی مدینه جاهله را در مقابل مدینه فاضله، قرار می دهد و معتقد است که مهم ترین تفاوت آن با مدینه فاضله در آبادانی آن است. (غ)

د) سوالات تشریحی :

۱- «حیات علمی و فلسفی» در چه جامعه ای رشد می کند؟

حیات علمی و فلسفی در جامعه ای جوانه می زند و رشد می کند که «حیات عقلی» وجود داشته باشد.

۲- میوه و ثمره حیات عقلی چیست؟

در واقع، حیات علمی و حیات فلسفی از میوه ها و ثمرات حیات عقلی هستند.

۳- اولین فیلسوف مشهور مسلمان کیست بعد از چند قرن از ظهور اسلام ظهور کرد و چند کتاب نوشت؟

پس از گذشت حدود دو قرن از ظهور اسلام، حیات فلسفی به مرحله ای از رشد رسید که اولین فیلسوف مشهور مسلمان به نام « ابویوسف یعقوب بن اسحاق » ظهور کرد و حدود 270 کتاب و رساله از خود به یادگار گذاشت.

۴- اگر رشد و شکوفایی علم در جامعه را به رشد گیاهان در یک مزرعه تشبیه کنیم، اولین شرط رشد و شکوفایی چیست؟

اولین شرط آن وجود زمین آماده و حاصلخیز است.

۵- شرایط رشد و شکوفایی علم در جامعه را بنویسید.

وجود «حیات عقلی» در یک جامعه - حضور عقلانیت و احترام به عقل

۶- چه کسانی «حیات عقلی» جامعه اسلامی را پایه گذاری کردند؟

پیامبر اکرم (ص) - قرآن کریم

۷- نهضت ترجمه متون در چه قرن‌ی شروع شد؟

نهضت ترجمه متون که از قرن دوم هجری آغاز شد

۸- مترجم معروف عصر نهضت ترجمه چه کسی بود؟

در آن عصر، نهضت ترجمه و یادگیری از دیگران آن قدر اهمیت داشت که گفته اند حنین بن اسحاق، مترجم معروف و زبردست آن زمان، گاهی معادل وزن کتابی که ترجمه کرده بود، زر دریافت می کرد

۹- فلسفه اسلامی در آغاز چه نوع سرشتی داشت و متکی بر آراء چه کسی بود؟

فلسفه اسلامی در آغاز سرشتی کاملاً استدلالی داشت و متکی بر آراء ارسطو بود

۱۰- ارسطو در مباحث فلسفی بیش از هر چیز به چه چیزی تکیه می کرد؟

ارسطو در مباحث فلسفی بیش از هر چیز به قیاس برهانی تکیه می کرد.

۱۲- مؤسس اول حکمت مشاء چه کسی بود؟

ارسطو

۱۲- چرا شیوه تفکر فلسفی فارابی و ابن سینا به حکمت مشاء معروف شده است؟

تفکر فلسفی به خاطر مؤسس اول آن، ارسطو، به حکمت مشاء معروف شد.

۱۳- بزرگ ترین حکمای مشاء چه کسانی هستند؟

فارابی و ابن سینا بزرگ ترین حکمای مشاء محسوب می شوند.

۱۴- بنیان گذار و مؤسس حکمت مشائی چه کسی است؟

حکیم ابونصر محمد فارابی

۱۵- لقب معلم اول و معلم دوم برای چه کسانی است؟

مقام اول: ارسطو معلم ثانی: فارابی

۱۶- زمینه سازی ها یی که در قرآن کریم و گفتار و رفتار رسول خدا برای ایجاد «حیات عقلی» مسلمانان شد را بنویسید.

۱- ارزش قائل شدن برای اصل تفکر و خردورزی

۲- تکریم علم به عنوان ثمره تفکر و خردورزی

۳- تکریم پیوسته عالمان و دانشمندان

۴- طرح مباحث علمی و عقلی و فلسفی و به کار گرفتن شیوه های مختلف استدلال

۵- مذمت پیوسته نادانی و جهل، به طوری که در جامعه یک ویژگی منفی تلقی شود

۶- دعوت به یادگیری علوم دیگر ملت ها و تمدن ها و استفاده از آنها.

۱۷- متکلم به چه کسی گفته می شود؟

در همان قرن اول هجری، دانشمندانی تربیت شدند که در روش عقلی و استدلالی در مسائل اعتقادی مانند اثبات وجود خدا، صفات خداوند، ضرورت معاد و نیز مسائلی مانند جبر و اختیار متبحر بودند و به تعلیم و کتابت اشتغال داشتند. این دسته از دانشمندان، که موضوعات اعتقادی دین را با استدلال و منطق مورد بحث قرار می دهند، متکلم نامیده می شوند.

۱۸- زمینه های رشد فلسفه یا همان «حیات فلسفی» در جهان اسلام را بنویسید.

۱- وجود «حیات عقلی» در یک جامعه - حضور عقلانیت و احترام به عقل ۲- نهضت ترجمه متون

۱۹- آیا نهضت ترجمه منحصر به دانش فلسفه بود یا خیر توضیح دهید؟

خیر- این نهضت منحصر به دانش فلسفه نبود بلکه علوم گوناگون از قبیل منطق، فلسفه، نجوم، ریاضیات، طب، ادب و سیاست را هم شامل می شد و در نتیجه آن، کتاب های فراوانی از زبان های یونانی، پهلوی، هندی و سریانی و در رشته های مختلف علمی ترجمه شدند.

۲۰- خلاصه ایی از زندگانی حکیم ابونصر محمد فارابی را بنویسید.

حکیم ابونصر محمد فارابی در ناحیه فاراب خراسان در حدود سال ۲۶۰ هجری متولد شد. از جوانی تحصیل در فقه و حدیث و تفسیر قرآن را آغاز کرد. سپس، به بغداد رفت و از محضرا بوبشیر متی بن یونس که از حکیمان و مترجمان نامدار بود، بهره برد و فلسفه آموخت. او برای تکمیل مطالعاتش به حران رفت و به آموختن ادامه داد. پس از آن، به بغداد بازگشت و از آنجا عازم دمشق شد که سیف الدوله حمدانی در آنجا حاکم بود. او تا آخر عمر نزد حمدانی زندگی کرد و در سال ۳۳۹ در هشتاد سالگی درگذشت.

۲۱- فارابی علاوه بر فلسفه در چه علوم دیگه ایی تبحر داشت و سرآمد روزگار بود؟

وی علاوه بر فلسفه که در آن سرآمد روزگار بود، در حقوق، نجوم و سیاست نیز شهرت داشت و به درجه استادی رسیده بود. پزشکی را به خوبی می دانست و در مداوای بیماران تبحر داشت. در فلسفه سیاست نظریه پرداز بود و دیدگاه ویژه ای را مطرح کرد که به دیدگاه افلاطون نزدیک است.

۲۲- مولف کتاب «الجمع بین رأی الحکیمین» کیست موضوع ان چیست؟

فارابی با میراث فلسفی یونان، به خصوص آراء افلاطون و ارسطو، به خوبی آشنا بود و توانست نقاط مشترک اندیشه های آن دو را بیابد و در کتابی با عنوان «الجمع بین رأی الحکیمین» ارائه کند.

۲۳- مولف کتاب «اغراض ارسطو فی کتاب مابعدالطبیعه» کیست؟ موضوع ان چیست؟

فارابی در کتابی به نام اغراض ارسطو فی کتاب مابعدالطبیعه با دقت و توانایی بسیار نظرات ارسطو را شرح می کند و نکات پیچیده آن را آشکار می سازد؛ چنان که بعدها راهنمای ابن سینا در فهم کتاب ارسطو می شود.

۲۴- فارابی چگونه فلسفه مشائی را در جهان اسلام بنا نهاد؟

وی به علت آشنایی عمیق با تعالیم اسلام، توانست آموخته های خود از افلاطون و ارسطو و سایر فیلسوفان گذشته را در یک نظام فلسفی جدید عرضه کند و فلسفه مشائی را در جهان اسلام بنا نهد.

۲۵- فلسفه سیاسی فارابی را توضیح دهید.

فارابی هرگز مشاغل سیاسی را نپذیرفت و با اهل سیاست معاشرت نداشت. با وجود این، در سیاست بسیار اندیشید و آثار متعددی در این زمینه نوشت. او انسان را مدنی بالطبع می داند و معتقد است که به حسب فطرت و طبع خود به جامعه گرایش دارد و می خواهد با هموعان خویش زندگی کند. به عقیده فارابی، مسیر سعادت و کمال انسانا ز زندگی اجتماعی می گذرد؛ لذا هدف اصلی جامعه و مدینه، سعادت در دنیا و آخرت است. بر این اساس، بهترین مدینه ها مدینه ای است که مردم آن به اموری مشغول و به فضایی آراسته اند که مدینه را به سوی سعادت می برد و چنین جامعه ای «مدینه فاضله» است.

۲۶- «مدینه فاضله» را تعریف کنید.

بهترین مدینه ها مدینه ای است که مردم آن به اموری مشغول و به فضایی آراسته اند که مدینه را به سوی سعادت می برد و چنین جامعه ای «مدینه فاضله» است.

۲۷- فارابی مدینه فاضله را به چه چیزی تشبیه کرده است؟

فارابی مدینه فاضله را به بدنی سالم تشبیه می کند که هر عضو آن متناسب با ویژگی خود وظیفه ای دارد و آن وظیفه را به نحو احسن انجام می دهد. همان گونه که در اعضای بدن، برخی بر برخی تقدم دارند، برخی از اعضای جامعه نیز بر برخی دیگر مقدم اند؛ مثلاً همان طور که قلب بر همه اعضای بدن ریاست دارد، در مدینه فاضله هم کسی باید بر دیگران برتری داشته باشد و بر آنان ریاست کند.

۲۸- ریاست جامعه مدینه فاضله بر عهده چه کسی است؟ و باید چه ویژگی هایی داشته باشد؟

ریاست جامعه باید برعهده کسی باشد که روحی بزرگ و سرشتی عالی دارد و به عالی ترین درجات تعقل رسیده است که بتواند احکام و شرایع را دریافت کند؛ یعنی رهبر جامعه کسی جز پیامبر خدا نیست. پیامبر می تواند با ملک وحی اتصال دائمی داشته باشد. این ویژگی برای امامان و جانشینان او هم هست و همین اتصال پیوسته با عالم بالا به پیامبران امکان می دهد که جامعه را به درستی و در جهت نیل به سعادت حقیقی رهبری کنند.

۲۹- نقطه مقابل مدینه فاضله، چیست و تفاوت آن با مدینه فاضله کدام است؟

فارابی مدینه جاهله را در مقابل مدینه فاضله، قرار می دهد و معتقد است که مهم ترین تفاوت آن با مدینه فاضله در هدف آن است. در مدینه جاهله هدف مردم فقط سلامت جسم و فراوانی لذت هاست. آنها گمان می برند که اگر به چنین لذت هایی دست یافتند، به سعادت رسیده اند و اگر دست نیافتند، به بدبختی افتاده اند.

اندیشه

در کتاب «تاریخ حکمای اسلام» اثر ابوالحسن علی بن زید بیهقی آمده است که بنا بر روایت گروهی از انشمنان شیراز، چون بخش منطق کتاب «نجات» شیخ الرئیس ابن سینا به شیراز رسید، دانشمندان این شهر مطالعه آن را آغاز کردند. یکی از ایشان که اعلم آنان بود، از آن کتاب چندین اشکال و ایراد گرفت. آن اشکال ها را در جزوه ای نوشت و به پیوست نامه ای توسط ابوالقاسم کرمانی بها صفهان نزد شیخ فرستاد (ابن سینا آن روزها در اصفهان زندگی می کرد). ابوالقاسم در یک روز گرم، نزدیک غروب آفتاب به حضور شیخ رسید و نامه و جزوه را تقدیم او کرد. شیخ، در حالی که اطرافیانش گرد او بودند، بدان جزوه نگریست و تا وقت ادای نماز خفتن، با ابوالقاسم صحبت می داشت. پس از آن به مطالعه اشکال ها پرداخت و نوشتن جواب آغاز کرد و در آن شب که از شب های کوتاه تابستان بود، پنج جزوه ده ورقی، درباب آن اشکالات کتابت نمود. آنگاه خوابید و چون نماز بامداد بگزارد، شاگردش، ابو عبید، آن جزوات را که مشتمل بر حل مشکلات و جواب اشکالات دانشمند شیرازی بودند، به ابوالقاسم داد و گفت: حضرت استاد فرمودند: «در جواب شتاب کردم تا قاصد درنگ ننماید» بزرگان شیراز چون آن جزوات بدیدند و کیفیت تحریر آنها را شنیدند، در شگفت شدند و شیخ را تحسین کردند.

۱- این رفت و آمد و شور و نشاط علمی نشانه چیست؟ آیا در هر جامعه ای چنین شور و نشاطی امکان پذیر است؟

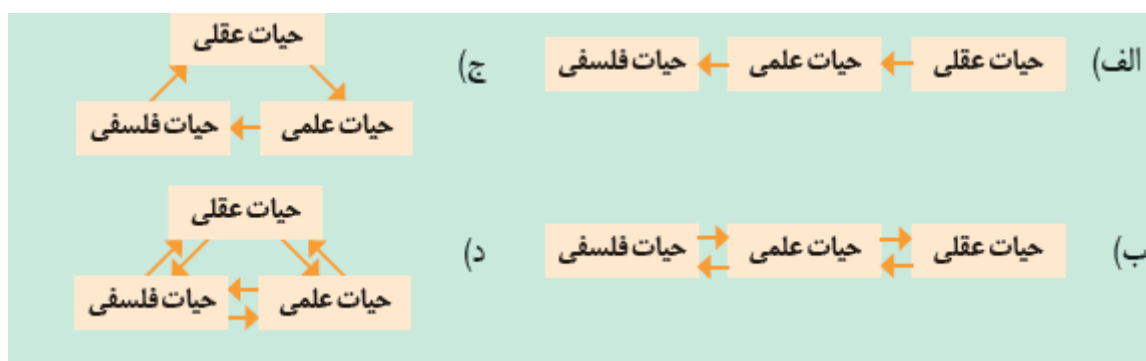
در پاسخ به سؤال اول می توان گفت که در هر جامعه ای چنین شور و نشاط علمی ای شکل نمی گیرد؛ بلکه این شور و نشاط زمینه هایی می خواهد. این زمینه ها سبب می شوند که پس از مدت زمانی کوتاه یا طولانی روحیه علم دوستی و توجه به تفکر و تعقل در مردم پدید آید و نخبگان جامعه به آن روی آورند.

۲- از عمل دانشمند شیرازی و رفتار ابن سینا چه برداشتی می توان کرد؟

در پاسخ به سؤال دوم می توان گفت که عمل دانشمند شیرازی گویای آن است که روحیه نقادی در دانشمندان آن عصر زنده بوده و همین که اشکالی در کتابی مشاهده می کردند به شیوه ای علمی و دقیق انتقاد می کردند و یا در قالب سؤال از نویسندگان می خواستند که آن سؤال ها را پاسخ دهد. روش ابن سینا در پاسخ نیز گویای توانایی وی در پاسخ گویی و احساس وظیفه در راهنمایی و آگاهی بخشی مردم، بدون از دست دادن زمان و فوت وقت، می باشد.

انتخاب

کدام یک از نمودارهای زیر را انتخاب می کنید؟ نظر خود را توضیح دهید.

در میان نمودارهایی که ارائه شده، نمودار (د) مناسب ترین گزینه برای نشان دادن رابطه حیات عقلی، علمی و فلسفی است.

تطبیق

هر یک از عبارت های زیر بیشتر با کدام یک از موارد فوق (ص ۷۲ کتاب) تطبیق می کند؟

۱- قرآن کریم می فرماید: او اول است و آخر و ظاهر است و باطن، و او به هر چیزی داناست.

بر مورد ۴ تطبیق می کند.

۲- ۱ میرالمؤمنین می فرماید: موجودات کاملی هستند عاری از ماده و قوه؛ زیرا جملگی مجردند و فعلیت تمام دارند و نهایت کمال ممکن خود را دارا هستند. خداوند بر آنها تجلی کرد، نورانی شدند...

بر مورد ۴ تطبیق می کند.

۳- روزی رسول خدا وارد مسجد مدینه شد. دید که جمعی از مردم به عبادت مشغول اند و گروهی درباره مسائل علمی گفت و گو می کنند. ایشان به سوی گروه دوم رفت و کنار آنان نشست و فرمود: من برای گسترش علم مبعوث شده ام.

بیشتر بر مورد ۲ و پس از آن بر مورد ۱ تطبیق می کند.

۴- رسول خدا فرمود: حکمت گم شده مؤمن است. آن را طلب کنید؛ حتی اگر نزد مُشرک باشد.

بیشتر بر مورد ۶ تطبیق می کند

۵- میرالمؤمنین فرمود: هرکس برای خدا صفتی جدا از ذات قائل شود، او را قرین چیز دیگری ساخته و هرکس خدا را قرین چیز دیگری بداند، او را دو چیز انگاشته و هرکس خدا را دو چیز ببیند، برای او جزء قائل شده است.

بیشتر بر مورد ۴ تطبیق می کند.

به کار ببندیم

۱- با توجه به آنچه درباره مدینه فاضله فارابی گفته شد، نظر فارابی درباره هریک از موارد زیر را مشخص کنید.

موضوعات	در مدینه فاضله	در مدینه جاهله
هدف	کمال و سعادت در دنیا و آخرت سلامت	جسم و فراوانی لذت ها
مردم	مانند اعضای یک بدن که هرکدام متناسب با ظرفیت های خود در جای مناسب قرار گرفته اند	مناصب و جایگاه ها، به صورت هماهنگ تقسیم نشده است.
رئیس	ریاست جامعه در اختیار کسی است که ویژگی خاصی دارد، نه صرفاً با انتخاب مردم و یا با قدرت زور به ریاست رسیده باشد. او عالی ترین درجات عقل و فضیلت را داراست.	ریاست به کسی می رسد که مردم را برای رسیدن به لذت ها و امور جسمانی همراهی کند.

۲- کدام یک از زمینه های رشد فلسفه از نظر شما اهمیت بیشتری دارد؟

همه زمینه ها

۳- شاخصه اصلی فلسفه مشائی چیست؟

ویژگی اصلی حکمت مشاء همان صورت استدلالی آن و الگو گرفتن از ارسطو بود.